

**Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
Uprava za zaštitu kulturne baštine
Konzervatorski odjel u Dubrovniku
mr. sc. Maja Nodari**

povjesničarka umjetnosti, konzervatorica, viša savjetnica za nepokretnu i nematerijalnu kulturnu baštinu, suradnica na projektu Baština pokretača razvoja, programa IPA EU, Zajedničke prekogranične aktivnosti u primjeni novih metodologija na zaštiti i upravljanju prirodnom i kulturnom baštinom na području Dubrovnika i Boke Kotorske

**Studijsko putovanje / južna Francuska / Provansa
10.-15. rujna 2013.**

Temeljito osmišljen i vrlo „gusto“ ispunjen program studijskog putovanja, u svom je četverodnevnom opsegu sudionike upoznao s urbanim i ruralnim odabranim središtima Provance, kao i zaštićenim regionalnim parkovima i rezervatima prirode, akcentirajući suodnos krajobraznog urbanizma, arhitekture i baštine, pridajući izuzetnu važnost planovima upravljanja kulturnom i prirodnom baštinom.

Organizatori studijskog putovanja s razlogom su odabrali jug Francuske, predjel Provance (okcitansku „planetu“), prirodno i kulturno - povijesno, napose kulturalno slojevit, sadržajan i bogat kraj Francuske, koji u smislu svog prirodnog i kulturnog podneblja ima sličnosti s našim krajolikom i specifičnim načinom života Mediterana. Nije čudno da su upravo Francuzi začeli ideju europskih povezivanja mediteranskih regija, na tragu povijesnog, krajobraznog i kulturološkog suodnosa i konteksta Sredozemlja, a na matrici braudelovskog kontinuiranog „dugog trajanja“.

Marseilles je i za partnere i suradnike bio grad domaćin, također s razlogom, jer taj najstariji francuski grad, a drugi po veličini u toj zemlji, doista nosi primat glavne luke Mediterana u slojevitom i kontinuiranom trajanju, pa je sukladno svojoj urbanističkoj stvarnosti u sadašnjosti s

vizijom i projekcijom budućnosti i mogao postati europskom prijestolnicom kulture za 2013. godinu.

Uvažavajući kao konzervator povijesno naslijeđe i zacrtanu urbanističku matricu, šokantno je doživljavati novu visinsku „os“ grada (kula CMA CGM, Zaha Hadid), ma koliko ona u tradicionalnom smislu konkurirala nedalekom visinskom gabaritu katedrale, natječući se i s najvišom gradskom kotom Notre Dame de la Garde, no hrabrost vizije očito ne posustaje, jer je Marseilles, kao metropola južne Francuske već oformio oblikovnost budućnosti ostvarenjem MUCEM-a, Muzeja europske i mediteranske civilizacije, Villa Mediterranee, beskompromisnom poveznicom povijesne tvrđave Saint Jean crnom „pasareлом“ do već izgrađenih, ali i budućih, planiranih sadržaja grada.

Najdojmljiviji suvremeni urbanistički akcent Vieux port lokacije zacijelo je elegantni i sofisticirani, pješački „layout“ stare luke u viziji i ostvarenju Normana Fostera, nad čijim se vitkim stupovljem stere inox pokrov sa zrcalnim odsjajem cjelokupnog mediteranskog urbanog pejzaža, poput „sredozemnog brevijara“!!!!

Arles, UNESCO-ov grad može dijeliti komparativna iskustva s Dubrovnikom, s vidljivim nastojanjem revitalizacije kapitalnih arhitektonskih baštinskih sadržaja (antički amfiteatar), čija je zaštićena povijesna jezgra nedavno revalorizirana i proširena, gdje su u tijeku velika arheološka istraživanja i moguće otkrivanje prvotnog katedralnog kompleksa (katedrala Saint Trophime na drugom je mjestu grada!) o čemu nas obavještavaju lokalni konzervatori, ističući kako se sve akcije provode unutar struke i pomnog plana upravljanja UNESCO-vim lokalitetom.

Na traženje dubrovačkih suradnika projekta posjećena je crkva Saint Blaise, ne slučajno, s obzirom da je sveti Vlaho „poglaviti dubrovački nebeski zaštitnik“, čiji je kult rasprostranjen po cijelom svijetu, a štuje se i u Provansi. Svečeva je srednjovjekovna crkva iz 12. st, u tijeku su radovi sanacije, unutrašnjost služi kao info centar, a posebnost je njene priče činjenica da je u 12. stoljeću podignuta kao zadnja faza nad spomenutim arheološkim lokalitetom, o čijim se nalazima treba i nadalje informirati kroz uspostavljene veze s arleškim kolegama konzervatorima.

Tijekom cijelog studijskog putovanja izmjenjivali su se vizualni motivi urbanih, ruralnih i krajobraznih snažnih dojmova s gotovo „opipljivim“ mirisima, okusima, dodirima, jedinstvenim slikama prirodno bujne, uređene, jedinstvene Provanse. Od posjeta otočiću marsejskog arhipelaga unutar Obalnoga konzervatorija, Nacionalnog parka Calanques, parku prirode Grand Site Saint-Victoire, regionalnom parku Alpilles, u potpunoj uravnoteženosti i zakonitosti prirodnih vrijednosti kojima je sve podređeno.

Čak elementarne nepogode, poput one prije više od desetljeća, kada je provansalski dio Francuske poharao velik požar, otvaraju i potiču svijest o uspostavi snažne zaštite prirode, krajolika, baštinjenih vrijednosti, koje su motiv, osnov, počelo i glavno strateško uporište smislenog planiranja prostora i upravljanja tim prostorom.

Ističući glavne akcente studijskog putovanja ne može se zaobići posjet općini Beaux de Provence. Snovita minijturna citadela na vrhu brijega, s konzerviranim utverdama i gradićem, do kojeg se stiže „hodočasničkim“ korakom, a privlačište je mnogobrojnih turista, kojima ima što ponuditi. I tu sam se susrela s crkvom dubrovačkog zaštitnika sv. Vlaha, što je ambijentu dodalo čar simboličnosti. Ali, ne samo to! Poput „groma“ iz doista vedrog neba tog poslijepodneva odzvonila je informacija, predavanje u povijesnoj gradskoj vijećnici, a onda i posjet lokalitetu unutar čijeg se agrikulturnog pejzaža gradi golf-igralište! Golf kao sport, ne golf resort kao apartmansko naselje. Projekt se locirao u globalni poduzetnički plan koji u zoni obuhvata uključuje povećanje i rehabilitaciju već postojećeg golf igrališta s 9 na 18 rupa, a za površinu koja bi se kretala od 28 – 44 ha, uz građevinsko proširenje na 9 u pejzaž uklopljenih kućica s 35 ležajeva, s ekološki prihvatljivim i održivim sustavom, a što se investitora tiče: uloženi 1 EUR = profit 8 EUR.

Prezentirani način ukĺapanja golf ponude kao sporta unutar općine, ali i u sklopu Parka prirode Alpilles, a da se pri tom ne narušavaju prirodne vrijednosti i blagi provansalski pejzaž, primjer je dobrog gospodarenja, ponajviše razvijene svijesti o naslijeđenom i pokazuje pristup dobrog i kulturnog nasljednika i još boljeg domaćina.

Francuzi očito uspješno njeguju koordinaciju javnih politika i upravljanja okolišem. Prirodi, ambijentu, vegetaciji i čovjekovom rukom kultiviranoj prirodi sve je podređeno- od nagiba krovista jednostavnih tradicionalnih građevina, dopuštanja prirodnih cezura i zelenih volumena do pažljivog biranja urbane i ruralne opreme, uporabom tradicionalnih i autohtonih materijala i tehnika, do nastojanja povratka stanovništva u manje sredine u okrilje prirodnijeg i zdravijeg života, u potpunom prožimanju materijalnoga i nematerijalnoga kao srži i biti očuvanja duha mjesta.

Vrlo dobro zamišljeno i organizirano studijsko putovanje koje se izmjenjivalo u „oštrou“ i zahtjevnou ritmu (što pješice, što vošnjom kopnom ili morem), prepletenu s izloženim sjajnim vizurama, utisnulo je duboke i pamtljive doživljaje: posjet solanama, lagunama, prostranim površinama, mirisima i lelujanju „ljubičastog“ mora po jakom južnjačkom vjetru s jatima plamenaca i galebova na sunčanim i maestralom očišćenim mediteranskim obzorjima, poljima riže, prolasku kroz pejzaže s povrtnjacima, vinogradima, milenijskim maslinama, do kretanja vinskim stazama, putovima Paula Cezannea i njegova zavičaja Aix, pa do trpeze gostoljubivih domaćina, vinara i brata mu načelnika općine Puyloubier-a, u punini opojnih mirisa, okusa i izazova nepcu, pod krošnjama platana, uz čašicu bijeloga vina iz lokalne vinarije - bjesmo pošli „in estasis“, kako bi rekao naš dum Marin Držić-Vidra.

Mogućnost usporedbe provansalskog i dubrovačkog kraja otvara neslućene mogućnosti. Sve viđeno na studijskom putovanju može se komparirati s našim nasljeđem, jer pripada istom mediteranskom civilizacijskom i kulturalnom krugu, srodnih, ali i različitih dimenzija. Moći usporediti - znači posjedovati golemo bogatstvo. Znati nešto od viđenog primijeniti u svom okruženju i tako ga dodatno oplemeniti, znači još i više, gotovo mudrost.

Maja Nodari